

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنشر اولنور

مندرجات

طوبیہو سرای ہاپونی	عبدالرحمن شرف
صدر اعظم سعید محمد پاشا سر حومک استقبولہ وقوع	یا تقو اسکندر حوجی
بولان سفارتندن عودتندہ مقام صدارتہ تقدم	
ایلدیکی تقریر	
برعثمانلی فیلوسنک صوماطرہ سفری (مابعد)	صفوت
علمدار مصطفی پاشا (مابعد)	افضل الدین
قرہ مان اوغللری حقندہ و نائق محکوکہ	خلیل ادہم
تفرقہ : تاریخ سلطان محمد ثانی . مؤلفی قرینو و ولوس .	مترجمی قارولیدی .

فیثائی ۵ غروش

مترجمی — باب عالی تاریخ عثمانی انجمنی

استانبول

طبع حقیق مشائیر شرق

۱۳۲۹

علمدار مصطفیٰ پاشا

[اوتنجی نسخہ دن مابعد]

علمدار پاشانک بو موقیاتی بادشاہک صوک درجہ محظوظیتی موجب اولیوردی. دولتجہ اجراسی عادت اولان تلطیف وتوقیر وامثالی مکافآہ بویله یارارلقلرہ مقابل اولمق لازم کلدیکندن روسیہ لونک شوکتہ قارشو طونہ سرحدندہ کی یوقسوللغمز آرمہ سندہ کوستریلان بوخدمتله حقیلہ شایان تقدیر اولدیغندن سلطان سلیم طرفدن علمدارہ استانبول کاری مرصع بر پالا احان اولندی .

مفصلات تواریحده ایضاحاقی مندرج اولان بوسفرک وقایع حربیہ سی طونہ بویندہ محضا علمدارک ہمتیلہ یولندہ کیمکدہ و دیگر طرفندن روسیہ لیلرہ قطعی بر ضربه ایندیلمک اوزرہ اردوی ہایون اخراج ایلمکدہ ایدی .

انجق انکلیزدوتمانک درسعادتہ ورودی وپولتیقہ احوالک رنگدن رنگہ تحولی و مرکز سلطنت سنیدہ کی رجال دولتک بی رنگ ترددی محاربہ بی صفحات اولیہ سندہ توقیف ایدرک اردوی ہایونک خروجی اوج آی قدر تأخیر ایلمش ایدی .

روسیہ لیلر ۱۲۲۱ سنہ سی رمضانک اواسطندہ تجاوزہ مبادرت ایلمش ایدی. اردوی ہایون ایہ ۱۲۲۲ سنہ سی محرمک اون سکنجی کونی داود پاشا صحرائہ چیقاریلہ بیلیدی . صدر اعظم (ابراہیم حلیمی پاشا) صفرک اوچنجی کونی داود پاشا صحرائندن قالدیردینی اردوی ہایون بر کون صکرہ ادرنہ یہ ایصال ایلیدی .

بوصرہ لردہ صربستان جہتدہ کی رعایا آرمہ سندہ وقوع بولان اختلالات سبیلہ او طرفدہ حرکات عسکرہ اجرا اولمقندہ ایدی .

اردوی هایونک ادرنده توقی عقینده بر طرفدن طونه یالینه دیکر طرفدن صربستان اوزرنده کی حرکات عکریه به معاونت اولتمق اوزره ترتیبات لازمه ایله اوغراشلمغه باشلانلدی. اون بش کون امتداد ایدن بوتوقف انساننده طونه حوالیندن بربری متعاقب مظفریت خبرلری وارد اولمقده ایدی. روسلر اسماعیل قلمسی اوزرینه اون یدی دفعه هجوم ایشلر وهر دفعه سنده محافظ غازی قاسم پاشا ایله علمدارک بلوک باشیسی پهلوان آغا واسطه ایله قهر اولتمشلر ایدی .

ماره شال میکلون بالذات یرکوک اوزرینه قوتلی بر اردو ایله گلش و قلمه یی محاصره ایشل ایدی . علمدار مصطفی پاشا روسلر یکنه یرکوک امدادینه یتشه رک بش ساعت سورن خونریزانه بر محاربه ده روسلری پریشان ایشل ایدی . بو خبرلر یکنه یرکوک متعاقب اردویه اصل اولمقده و علمدار نامی دیلدن دیله دوران ایلمکده ایدی .

هیچ یوقدن حوادث چیقاران برطاقم ارجوفه فروشلرک ویا مصطبه استراحتدن قلدماق ایستیمان اردو تشرور لرینک نشر ایتمک لری لاقردیلرله کویا اردونک کندی سته حرکتدن طولایی علمدارک قوشقولاندیغی و بوندن ممنون اولدیغی اشاعه اولتهرق اورتیه بر تردد دوشدیگی صرده مقدما اسی ذکر اولنان بهیج افندی ایله علمدار پاشانک کتخداسی (ابوبکر اغا) ادرنه یه کلیو یرد کلرندن بو ترددلر تماماً زائل اولدی . مع هذا علمدارک برقات دها توثیق روابطی ایچون بو ایکی ذات اعاده روسجق جانینه ارسال اولندی .

ابوبکر اغا میر آخور اوللک و بهیج افندی دنخ باش محاسبه جیلک ایله تلطیف اولتمشلر ایدی .

بو ذوات علمدار تزدیه اصل اولنجه اردونک استقبال اولغی حقنده کوستر دکلری ایجاب اوزرینه پاشا اون بیک قدر منتظم سواری ایله اردویی استقباله شتاب ایلدی .

اردوی ہایون ادرنہ دن حرکتہ ربیع الاولک اوائلندہ (براوادی)
کنارتینہ واصل اولش ایدی . علمدار معیتلہ اردویہ ملاقی اولدی .

د ارکان اردوی ہایون پک زیادہ ممنون اولہرق کوزل ضیافتلر و طائلی مصاحبلر
ایلہ معاملہ بالجاملہ ایدوب اول شیر وحتت سیر دخی رجال دولتک نازک و طائلو
طور و معاملہ لرندن خوشنود و شیرینکام و الفتلرینہ رام اولہرق اردوی ہایون
لوازماتی پیدرینی تدارک و ارسال ایتمک تمہداتی اثنای صحبتہ علاوہ کلام ایلمش
اولدیفنہ مینی طرف سردار اکرمیدن کندویہ (لوائ شریف سرعکرلکی)
عنوانیلہ شرف و شان ویرلدکدن صکرہ کندوسی روسجنہ رجعت و اردوی ہایون
دخی سلتربہ طوغری حرکت ایتمش ایدی . [جودت]

علمدار مصطفی پاشانک اردوی ہایوندن مفارقتک ایرتسی کونی
(۱۱ ربیع الاول ۱۲۲۳) اوتاغ سرداری دخی براوایدن حرکت
ایدرك اردو سلتربہ واصل اولدی . شہر خارجنده اوتاغ قورلدی .
(۱۶ ربیع الاول ۱۲۲۳)

طونہ نك قارشو جہتندہ روس مواقعی کورنمکدہ اولدیندن اوکیجہ
اردودہ کی فدائیلردن برقمی (چتہ) تشکیل ایدرك قایقلارلہ قارشویہ
کجوب یابدقلمری باصقیندہ برخیلی اسیر آلہرق کلدیلر ایسده اسرانک
قم اعظمی برلی رعایادن اولدیندن یا کلشلق یابدیفنی ظاہر ایدی .

سلترہدہ قرارکاه اتخاذا ایلان اردوی ہایون ارکانی حربک صورت
تعقیبنی مذاکرہ ایدرك (بکرش) قصبہ سی روسیلودن تخلص ایتمک
اوزرہ بریلان ترتیب ایتمش لرایدی انحق بوتصورك چیز حصولہ چیقہ بیلمسی
روسیہ لولرک سلتربہ قارشوسندہ تحکیم ایلدکلری (قرہ لاش) اطہنی ضبط
ایتمکلہ ممکن اولہ بیلہ جکندن اوراسنک تسخیری ایچون ترتیبات یابدیدی .
فقط روسیہ لولر اطہنی تخلیہ ایلہ بکرشہ رجعت ایلدکلرندن ترتیبات
حریبہ بہ حاجت قالمسزین اطہیہ کچلیدی . ویکچیری بلوکلری ، اغالری
پهلوان اغا [۱] ایلہ اورادہ اردو قورہرق متریلندیلر .

[۱] (بوپهلوان اغا) بیکچیری اغاسی پهلوان اغادر صدراعظم چلی مصطفی
پاشانک سوء تدبیریلہ نائل وزارت اولش وکندی معنی اولان بیکچیری افرادی

علمدار مصطفی پاشا ایسه هر حالده روسیجی موقنی صدراعظم اردوسندن دها قوتلی طومش و بویلهجه روس قوتنه قارشو قوه عثمانیه بی تمیل ایلمش ایدی . بر طرفدن کندی منطقه مدافعه سی اداره ایدرودیکر طرفندن اردوی هایونک لوازم و ذخائر نی احضار ایلر ایدی .

روسیه لولر بوسره لرده فرانسه ایمپراطوری نابولیون بوناپارتک (تیلست) معاهده سیله اورته یه قویدینی دولت عثمانیه مصالحه سی و یاخود عثمانلی مملکتک مقاسمه سی نظریاتی ایله مشغول بولندقلرندن جدی بر صورتده حرکات عکریه یه باقدقلری جهته اردومزک عدم اقداری کوزه کورنما مکنده ایدی . یوقه جدی ودواملی بر محاربه جریان ایسه ایدی اورته ده علمدار پاشا قوتندن بشقه اسباب مقاومت موجود دکل ایدی .

ایشته بوسره لرده تبدل سلطنتی نتیجه ویرن استانبول اختلالی ظهور ایتمش ، اردونک سلتیره موصلتک ایرتسی کونی (۱۷ ربیع الاول ۱۲۲۲) (قباچی مصطفی) رفع علم عصیان ایلمش و درت کون سکره (۲۱ ربیع لاول ۱۲۲۲) سلطان سلیم ثالث خلع اولنه رق مصطفای رابع تحت حکمداری یه کچمش ایدی . اختلالده سلطان مصطفی طرفدارلرینک غایت مهم فعالیتی اولدیغندن اردوده بولنان و (سلطان مصطفالی) اولان یکیچری اغاسی پهلوان اغانک قباچی ایشتی طویوبوده اردوده بر وقعه چیقارمامسی و یاخود یکیچریلری آرقه سه طاقوب استانبوله کتیرمامسی ایچون عزلی مناسب بر تدبیر کوریلرک اختلالک ظهوری عقینده

طرفندن قتل ایلمشدر . بوسنده (موقول) قصبه سنده متولد بر خریستان چوچی اولوب اهتدا ایتمش و عکره بازلش ایدی . وقور . جور بر آدم ایبه ده غایت اداره سز ایدی . [وقعه سلیمیه] - مقدا اسی سبقت ایدن علمدارک بلوک باشیسی پهلوان اغا ایسه بشقه بر ذات اولوب (پهلوان ابراهیم اغا) نامیله معروف ایدی بالاخره (بابا پاشا) نامیله امور دولته یازار بروزر اولدی . علمدار مصطفانک اک مؤتمن ارقداش لرندن پادری بر ذات ایدی . ۱۲۲۴ سنه سنده وزارتله رقه والیسی اولمش و برخیلی ولایتلرده بولندقدن سکره ۱۲۳۶ ده وفات ایلمشدر .

[سبیل عثمانی]

استانبولدن سردار و صدر اعظم ابراہیم حلمی پاشایہ امر کوندرلش
ایدی .

نه غریبدرکه استانبولده اختلاک ظهوری آئنده اشراک نظام
عکریله همان محاسنی قابل ایکن الجای مرحمت و مرؤتله قطعی بر اجرا
آئده بولنلمیهرق سلسزده کی اردوده وقعه حادث اولسون دیه تدبیر
اتخاذ اولمش !!

صدر اعظمک اجرا آتہ مباشرتی پهلوان اغانک مموعی اولدیفندن
محافظه موقع غیرتیه معنی اولان یکیچری بلوکرخی بالتشویق اختلال
چیقارمی اوزرینه تکرار اغالقدمه ابقاسندن بشقه چاره کوریلهمدیکندن
تبدیل حقنده کی تشبث عقیم قالدی . فقط اردونک حالی دکیشوب پهلوان
اغاقرم لاشده محترز واصل اردو دخی احوال جاریه الجاسیله عاقل قالدی .
بوئانده ایدی که تبدل سلطنت و سلطان مصطفانک جلوسی خبری
اردویه واصل اولدی . یکیچری اغالی اساساً سلطان مصطفی طرفدار
لرندن ویکیچری کروئیده مجدد علیهدار لرندن اولدقلمی جهتله بو احوالندن
صوک درجه ممنون اولدقندن بشقه زوربالرک استانبولده کی اجرا آتی
اروکاهدهده تطبیق ایلمک اوزره « یولداش لریمز آستانه رجائی بتیرمشلر
بز . بوراده کیلمی بتیرلم » کی ترهات ایله افکار اختلالجویانه میدان
ویردیلمر . بونک اوزرینه اولا اردوده بولنان رجالدن سلطان سلیم طرفداری
بیلمان (مکتوبیحی تحمین) و (محاسبه اول رامز) افندیلمر عزل اولمش
وحتی رامز افندی قوالهیه اعزاز ایلمش ایسهده ایش بونکله قالمیوب
یکیچری اغاسنک پک ایلمرو وارن تجاوزاتی نتیجهسنده یکیچریلمر صدر
اعظمیده ایستامک صورتنده غلو ایلدکلرندن ابراہیم حلمی پاشا کنیدی
اوزرینه هجوم ایدن اختلالجیلرک الدن قورتیلوب روسجقه علمدار
پاشانک یاننه فرار ایله جانی قورتازه بیلیدی .

دیگر طرفندن استانبولده جلوس عقینده ینه مهر هاپونک ابراہیم

حلمی پاشایه ارسالی مصمم ایکن بو طرفده اردودن صدر اعظمی قاچیران زوربالر اردوده بولنان ابوبکر پاشانک صدارتی عرض محضر ایدرک پایخته آدم کوندیریورلر ایدی . انجق اردونک محضری استانبولده کی زوربا سرکرده لری تزدنده مظهر تصویب اولدی اردونک محضری در سعادته ورود ایدنجه صدارتک انحلالی آکلاشلش فقط طلب اولنان تعینک تصویبی جهته کیدلماش واختالجلیرک تسیلری ایله (آق دکز بوغازی پیرعسگری چلبی مصطفی پاشا) صدر اعظم و سردار اکرم تمین ایدیلیرک اعزام ایدلمشیدی .

یکی صدر اعظمک اردویه وصولنه قدر صاحبز قالان سلتزه قرارکاهی بیکچیری اغاسی پهلوان اتانک بی سروین اجرا آتیه اغتاش ایچنده چالقاندی طوردی .

اردوده ضابطه عکریه نک انحلالی مدهش براغتاش حالی آلمش ایدی . بر طرفدزده روسلر سلتزه قارشوسنده تحشیداتی تجدید ایدیوردی . احوالک کسب ایتدیکی وخامت دوشونمک طهینه صاحب اولانلری قورقوتدیفندن اردو ارکانندن بر قسی کیزلیجه علمدار مصطفی پاشایی سلتزه دعوت ایلدیلر .

علمدار ، ذاتاً تزدینه التجا ایدن صدر سابقدن احواله کسب اطلاع ایش اولدیفندن عسگری میانندن بش بیک کزیده سواری انتخاب ایدوب سلتزه یتشیدی .

علمدارک ورودی اردوده باشی بوش کزن بیکچیری قبادایلیرینی اور کوتمش اولدیفندن بر قاچکون ایچنده اردو اسکی انتظامی آلدینی کبی قابنه صیفه میان پهلوان اغا دخی قره لاشده سینمش ایدی . علمدار مصطفی پاشانک اوحوالید ، ذاتاً ولوله دار اولان صیت و شهرت و بودفعده اردو ایجروسنه القا ایلدیکی حرمت ایجابجه صدر اعظمک آرتق کندینه توجیهده هیچ شبهه بر اقیور ایدی .

فقط (۲۴ ربیع الآخر سنہ ۱۲۲۲) صدر جدید اردویہ واصل اولدی . بو برحادثہ عجیبہ اولدی .

طونہ سرحدلرینی قلیجنہ بورجلی بیلن ، اردویہ لطف و معاونتیلہ کچندیرن علمدار شهرتہ لایق بر معاملہ بککر ایکن صدر اعظمدن عظمتفروشانہ بر مقابلہ کوردی .

چلبی مصطفی پاشا وقع صدارتدر دیہ جعلی بر عظمت ایله کوستردیکی اطوار خود فروشانہدن علمداری متفر و دلگیر ایتدی . بومابنتدہ کی طرفندن بری واقما صدر اعظم ایدی . فقط احراز ایتدیکي منصب بر لیاقت و مزیت نتیجہسی اولهرق استحصال اولنمش دکل ایدی . زوربالر اولیله ایتمشالر پادشاهده « اولسون ! » دیمش اولمش ایدی حالبوکه دیکری طونہ سر عسکری علمدار ایدی . دولتک موجودیتی اوحوالیدہ انک قلیجنہ طیانیسور ایدی . بونیدہ فطرت وزمان میدانه کتیرمش ایدی .

رسوم ظاهره ایله حقیقتک مصادمهسی اولان شو وقعهده چلبی پاشا ایتدیکي خطایی آکلایه مدن علمدار پاشایی لندن قاچیردی .

علمدار مصطفی پاشا « خلقتندہ فطری اولان عناد ووقار » ایله صدر اعظمه صنوق معاملہ ایتکده قصور ایتدی . بوزوق دوزن بر حالده بولتان و انجق کندی همتیلہ ایاقده طوران سلستره اردوسنی یکی صدر اعظمه دور و تسلیم ایدرک سابق مکتوبجی تحسین آفندی بی یانسه آلهرق روسجغه چکلدی .

صدراعظم اوقدر غافل ایدی که اردویہ ورودی کونی کندینه آلائی کوسترن منتظم سواری به حیران اولوب اردویہ کوکنمش ایدی . علمدارک اردودن منفلاً مفارقتی کونی او منتظم سوارینکده چکلدیکنی و کندی معیتک (چرپنه) قالدینتی کورنجه فضولی عظمتک جزاسنه اوغرادی . فقط اظهار تجلبدن بشقه چاره یوق ایدی . کندینخی کوسترمک لازم ایدی .

ایلك ایشلرندن بری ینه کمی آزی یه آلمش اولان یکچیری اغاسنک تلطیفله یاتشدیرلمسی اولدی . بهلوان اغایه وزارت توجیه ایدرک (بهلوان پاشا) یابدی . یکچیریلری ، ضابطلرینی عطایا ایله دلیر ایلدی .

« انجق اردوی هایونک ادارهسی علمدار پاشانک همتنه موقوف اولدینی حالده بوکره بروجه مشروح روسجنه عودت ایتسی اوزرینه اردوی هایبونه ذخیره وسائر تبارک وارسالی خصوصنده ماسعه ایدر اولدی . [جودت] »

علمدار اردوده بولندینی زمان کرک لوازم کرک انضباط خصوصلرنده حقیقه برانتظام جاری ایکن عودتندن صکره یالکز ذخیره جهتدن دکل ضبط وربط جهتندن دخی فنا فنا حاللر ظهوره باشلادی .

چلبی مصطفی پاشانک اقتداری نه انتظامی اعاده یه نده انضباطی تأمینه کافی کلیوردی .

اردو بریاندن ذخیره سزلکدن مضایقه ده اولدینی کی دیگر طرفندن ده علمدارک مفارقنیه برابر سیندکلری دلیکلردن چیقان یکچیری اوباشاننک تجاوازلریله بیزار ایدی . بوسره لرده ایدی که روسیه نک قارشویقه ده تمحیدات وحرکات جزییده ده بولندینی خبر آندی . ایشک رنگی پک فنا برحاله انقلاب ایدیوردی . ارتق ینه علمداره مراجسته انک اقتدارینه التجادن بشقه چاره قالمشیدی بوئاننده رومانیا اراضینه کچمش اولان (چرخه چی علی پاشا) برمصامه ده بوزیله رق سوء تأثیراتی ارتدر دیشدن ه رجال دولت همان علمداره نواز شناملر کوندروب ودرسماده اخطار ایله جانب ملوکانه دن خطوط هایون و تشریفات سنیه ارسال ایتدیروب انی کافی السابق یوموشا تیدیلر وسردار اکرم ایله باریشدیردیلر ایسه ده اده لری ایینه مدی . [جودت] » مع مافیله ینه کندی داخل حدودینی حراست ایتمکله برابر اردونک لوازم خصوصاتی ده دوزلندی .

علمدارک بودفمه کی باریشمنه وروی ملایمت کوسترمنه سبب ایسه نه ارکان دولتک مراجعتی نده سلطان مصطفانک ارسال ایتدیکی تشریفات ایدی . انی تحریک ایدن مشیمه ظهوره هنوز طوغش اولان اومشهور (روسجق جمعیتی) ایدی .

§

بیج افندی ، مأموریت معلومہ سبلہ علمدار زدندہ بولندجہ اوو حشت پرورده طینت علویہ نك حیات و طیبہ نہ طوقونہ رق مایہ حیتلہ محر اولان قلب صافی سلطان سلیم خانہ قارشو تأیید روابطن و مملکتك احوال پریشانہ قاشو چارہ ساز اولق امیدلرندن عبارت اولان مقاصدہ کورہ حاضرلش ایدی .

جلوس مصطفا خان ایله اردودہ حاصل اولان تبدل صرہ منده عزل ایدیلانلردن (رامز) افدینک مزایا و اقتدارینی بیج افندی علمدار مصطفی پاشایہ اکلتمش اولدینندن پاشا مستمد آدملرندن برینی رامز افدینک روسجقہ عودتنہ مأمور ایدوب کوندرمش او ذاتده رامز افندی بی یولده ، (قلبہ) ده بولوب علمدار زدینہ کتیرمش ایدی . علمدار پاشا اردودن دعوت اولدیننی وبالآخرہ چلبی مصطفی پاشا ایله آرمسی آچیلہ رق عودت ایلدیکی صرہده تحسین افندی بی ده برابر کتیردیکندن بیج ورامز و تحسین افدیلر روسجقده علمدار زدندہ یرلشمش اولدیلر .

بیج افندی ذاتاً علمداری بردرجه یه قدر تنویر ایتمش ایدی . بو اوچ ذاتک ورودندنضکرہ عقد ایدیلان مصاحبت مجلسلرندہ دولتک حال پریشانی تصویر ایدیلہ رک بو پریشانلغہ سبب هپ تجدد علیهدارلنی اولدیننی ایضاح ایدلمکده و تجدد حصولہ کلزہ دولتک حالی دوزلمک احتمالی اولدیننی بوو تجدد ایشی ده سلطان سلیمدن بشقہ کیمہ نك یایمی ممکن بولمیدیننی اوزون اوزادی تصویر اولتمقدہ ایدی .

صرہ سبلہ ، علی الدرجات کچن بومباحثات علمدار مصطفی پاشایہ آهسته برتأثیر اجرا ایدیور ایدی . چوق دفعہ رامز افدینک کندینہ مخصوص طلاقیتلہ سلطان سلیمک مزایانہ و سلطان مصطفا نك نصل برغاصب اولدینتہ دائر سوبلدیکی سوزلر او قدر تأثیر اجرا ایدر ایدی کہ علمدار او طور دینی یردن قالقوب کوکس کچیرہ رک کزینبر وصول الینی

ارقه‌نه ، صاغ الینی رامز افدینک او موزینه قویوب صارصوق :
 — آبه ..! سوبلیک کوره لم اوایشی .... کیده لمی استانبوله قا ....؟!
 دیه اظهار تهیج ایدر ایدی .

علمدارک بوحالی کورن اوچ ارقداشی حصوله کلن تأثیراتدن
 ممنون اولورلر فقط احتیاطسز حرکتک ویره چکی نتیجهلر پیش نظر
 دقلرنده تجلی ایلدیجه پاشانک فوران ایدن حییات حیت وحماستی
 زماننده قوللامق ایچون اداره ایدرلر ایدی . ایسته بوسورتله سلطان
 سلیمک تکرار اجلاسی مسئلهسی روسجقده موضوع بحث اولدینی
 صرلرده استنبول حالا اختلالدن قورتلامش قوجه عثمانلی سلطتی
 قباچینک بازیمجه احتراصاتی اولقدن خلاص اولامش ایدی .

پایتخت اوایله برحاله ایدی که سطوت حکومت لفظ بی متادن عبارت
 قاهره رق سلطان مصطفانک اجرای جلوسیه تحصیل منت ایدن یماق
 ویکیکچری حیاته لری صاحب امر ونهی اولمش وکوک مقام سلطتی کورک
 ارکان حکومتی امرلرینه تابع قیلمش ایدی زوربارک حکومت ایسنه
 قاریشامسی ایچون ارکان دولت اشقیایله عقد معاهدهیه مجبور اولدقلرندن
 تاریخده منلی کورلماش بروقه ظهور ایدرک حیثیت حکومت تذلیل
 ایدلش ایدی .

یغما کورک ، هتک عرض ، سرخوشلق وهردرلو کلخان بکیک ایله
 پایتخت اهاالینک باشنه بلا اولان یماق ویکیکچری چاپقینلری استانبولک
 مقداثنه حاکم کسلمش ایدی .

شوقعه پایتختک اوزمانکی احوال روز مره‌نه برمثالدر :

سلطان مصطفی لیله رغائبدن صکره قنبدیل وسیله سیله همشیرهسی اسما
 سلطانی زیارته کیتمش ایدی . اسما سلطان (کلشن آباد) ساحلیراینده
 اقامت ایدیور ایدی . کلشن آباد شیمدیکی چراغان سراینک یرنده مینی
 اولوب عینی عرصه اوزرنده بشکطاش مولویخانیهسی دنخی مینی ایدی . اوکون

مولویخانہ ننگ دہ کوئی اولدیندن اورالری ویا خصوص (یحیی افندی میدانی) دنیلان ساحہ دخی رجال ونسوان وصیبیان زوار اہالی ایلہ طولی ایدی . پادشاہک اورادہ کی سراہہ ورودی دہ آریجہ غلبہ لکہ سبب اولمش ایدی . بوسرہ لردہ قباچی مصطفی عسکر لرندن ایکی قلعه یماغی سرخوش اولدقلری حالہ ظہور ایتدیلر اہالی ارہ سندنہ قادینلرہ تسلطہ باشلادیلر بو ایکی ادبیزک حال وحرکتی چیرکین اولدینی قدر قادینلرہ موجب دہشت اولدیندن اورتہلق قاریشدی . شکایت ، فریاد ، یوکلدی . بو صرہدہ سلطان مصطفی ایلہ برلکدہ کلان معیت خاصہدن برقاچ کشی اہالی بی تسکین و متجاسرلری دفعہ تصدی ایتدیلر ایسہدہ حریرلر سلاح چکدکلرندن ناچار اورادہ اسم سلطان سرای قپوسندہ نوبت بکلیمان بوستانجیلردن استمداد ایلدیلر . بوستانجیلر دہا ایسہ قاریشمدن یمافلر بوستانجیلرہ پشتو بوشالادوب کورلتی بی آزدیردیلر . بوہنکامہ یہ اطرافدن سلاح سنی ایشیدن برقاچ یماق دہا یتشدی . برقاچدہ بوستانجی کلوب ارقداشلربی مدافعیہ باشلادیلر . عادتاً جنک اولیوردی . آتیلان سلاخلردن ، صیریلان یتساغانلردن ، چولوق چوجوق و اہالینک فرار وتلاشدن بیوک بربادرہ حاصل اولدی . نتیجہدہ یمافلردن برقاچی بارہ لشمش ، اوج بوستانجی اولمش ، دودی بارہ لشمش ، اہالینک خسارینی دہ صوران اولماش ایدی .

جودت تاریخی دییورکہ « اسافلہ یوز ویرمکہ ایش نہ رادہ یہ وارمش کہ پادشاہ کندی سراہندہ ایکن قپوسندہ بکلیمان نوبتجیلر اعدام اولتیور و حکمدار آلابی سیرہ چقان مخدرات ناموسندن امین اولہ میور ایدی . » اسافلک یوزہ چیقمش اولدینی شو زماندہ پایتختک یکانہ صاحب نفوذی شیخ الاسلام طوپال عطا افندی ایلہ آکا باش باغلیان قباچی وعونہ سی ایدی .

استانبولک ضبط وربطدن عاری ویر حال اختلالدہ قالدینی شو صیرہ لردہ سترہدہ کی اردو دخی پریشانلغک صوک درجہ سہ وارمش ایدی .

صدراعظم چلبی مصطفی پاشانک علمداره کو ستردیکی وضع ناموافقک سیاتی اردو جه حس اولنیوردی. لوازم و ذخیره خصوصی اساساً علمدارک غیرت و حیثه مودوع اولدیغندن مشارالیهک منفلاً اردودن مفارقتندن صکره هر نه قدر تألیف بین ابدلش ایسه ده ینه بو خصوصه اسکیمی قدر غیرتی کوریه میوردی. بوکا سبب ایسه هم انفعال واقمک تأثیراتی همد روسجق قومیه سنک اردویی او حوالیدن چکمک ایچون تهیه مقدمات ایلمی ایدی.

بو اثنالرده ایدی که معهود بیکچری اغاسی پهلووان پاشا معنی طرفندن قتل ایدیلهرک شرنیدن و تغلبندن صدراعظم قورتلدی. فقط ضبط و ربط بقایاندن نوار ایسه او دخی اورته دن قالدی.

اردونک بو کشمکش حالده کندیلرینک بقاشنی امین کوره میان رجالدن (کتخدای صدر عالی مصطفی رفیق افندی) ایله (رئیس الکتاب غالب افندی) اردودن فرار ایدرک روسجقه، علمدار تزی نه کلدیله. بویکی ذات دخی سلطان سلیم بندکانندن اولدقرندن سلطان مصطانک جلوسی عقینده اعداملرینه دائر خط هایون کلش ایدی. فقط کندیلری بونی استخبار ایتدکلرندن تخلص جانه فرصت آرارلر ایکن آغا پاشا وقعمنی وسیله ایدینوب فراره موفق اولدیله.

روسجقده طوپلانان بویش ذات عصرک کزیده اریاب فطانتندن اولدقرندن علمدار دائرمنه زینت ویرمکده ایدی.

بونلرک مذاکره و مباحثه لری علمدارک عرفان فطریسنده بشقه برکشایش حصوله کتیر میوردی. کرک بونلرک تلقیناتی کرک علمدارک قبولی ایله حصوله کلان استعداد متقابله آرزمان ایچنده اساس مسئله یی حل ایدی. روسجق بر انقلاب اوجاغی اولدی. بو اثناده رئیس غالب افندی مکاله مأموریتیه آوروپایه اعزام اولندیغندن علمدار تزدنده دیگر درت ذات قالمش در.

رفیق افندی، بہیج افندی، تحسین افندی، رامز افندی. بوردت ذات ذکا و کاستریلہ اور تہیہ قوی دقلری مسئلہٴ مهمہ دہ نتیجہٴ مطلوبہ بی حصولہ کثیرہ جگ مبادی و مقدماتک تہیہ و ترتینہ دوام ایلدیلر.

اردو، اسی وار جسمی یوق بر حالہ کیرمش، عادتاً رجال دولت ایلہ تو ابندن عبارت قالش ایدی. موجود یکچری اور تہلری ایلہ سپاہی بلوکلری ایسہ (فارغہ درنکی) شکلہ کیرمش ایدی.

شوحال ایلہ سرحدہ دشمنہ قارشو طور مق دکل بارینق بیلہ قابل دکلدی. برکت ویرسونکہ روسیہ ایمپراطوری ایلہ قرانہ ایمپراطوری نابولیون بوناپارت ممالک عثمانیہ نک تقیمی تصویرنی حاوی اولان او مشہور تیلیت معاہدہ سنی عقد ایدرک روسیہ نک بزملہ متارکہ الیمنی تأمین ایلمش اولدیقندن اردونک بو حال پریشانیندن بر فلاکت تولد ایلدی.

ذاتاً متارکہ سندلری در دست امضا اولدیقندن او حوالیدہ وجودی برشین اولان اردونک ارتق کیرو دونمی ایچون روسجقدہ تشبثات باشلادی. علمدار اولا اردوی بیلیان ذخائر کی کسیدی کی ذخیرہ تدارکنک کسب مشکلات ایلمکدہ اولدینی بہانہ سیلہ اردونک حرکتی دہ انہا و تمجیل ایلدی.

چلبی مصطفی پاشا علمدارک بو حال لرندن دوچار اضطراب اولمقلہ برابر سس دہ چبقارہ مدی. نہایت متارکہ کیفیتی دہ حاصل اولمش بولدیقندن رجبک ایکیندہ سترہ دن ادرنہیہ حرکت ایلدی.

اردونک حرکتی اساج ایدن شو ترتیبات ہب روسجق جمعیتک اعمال افکاری ایدی.

(مابعدی وار)

افضل الدین